

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****ABUZER DEMİR VE ASLI PEKSEZER BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/73556
Karar Tarihi : 23/10/2019

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY
Başvurucular : 1. Abuzer DEMİR
2. Aslı PEKSEZER
Vekili : Av. Şeyho SAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, üst düzey bir kamu görevlisiyle ilgili yapılan haber nedeniyle cezalandırılmanın başvuruçuların ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/11/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonce başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Birinci başvuru, Adıyaman'da yayın yapan Bugün isimli yerel gazetenin (gazete) hem ortağı hem de köşe yazarıdır. İkinci başvuru, gazetenin yazı işleri müdürüdür. Müşteki ise olayların geçtiği tarihte Adıyaman Üniversitesinde rektör olarak görev yapmaktadır.

9. Gazeteci E.D., gazetenin 15/10/2014 tarihli nüshasında "Seçimler Yaklaştı 'Paralelci' Rektör Hükümete Yanaştı!" başlıklı bir haber yapmıştır. Haberin ilgili kısımları şöyledir:

"Cemaat desteği ile 4 yıl önce Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğü koltuğuna oturan... [T.G.nin] ... Yeni dönemde yeniden rektör olabilmek için eski yol arkadaşları olan paralelcileri bir bir görevden uzaklaştırarak, hükümete yakın görünme politikası güden G.'nin bir sonraki hamlesi ise, ile gelen her bakan ya da milletvekili için üniversite kampüsü içinde bir açılış organizasyonu tertip etmek oldu.

Her Kesimden Tepki Çekiyor

Yaptıklarıyla yapamadıklarıyla hep tartışılan rektör G.'ye her kesimden tepki var. Halk, üniversiteyle aralarına derin bir mesafe koyan G.'nin yeniden rektör olmasını istemezken, akademik çerçevede üniversite içerisinde yaşanan problemlerden dolayı rektör G.'nin yeniden o koltuğa oturmasını istemiyor.

Konu ile ilgili gazetemize açıklamalarda bulunan ismini vermek istemeyen bir akademisyen 'Adıyaman Üniversitesinde görevli akademisyen olarak üniversite içerisinde çeşitli baskılara maruz bırakılıyor. Özellikle mevcut yönetimin görüşü dışında olan arkadaşlarımızın yoğunlukla maruz kaldığı baskılar zaman zaman dayanılmaz boyutlara ulaşıyor. Hükümetin başlattığı çözüm sürecinin bir parçası olan Kürt ve Alevi kökenli çalışanları, görevinin ilk yıllarında görevlerinden alan Rektör ve yönetimin aynı baskıyı eski rektörün kadrosunda olan öğretim görevlilerinin üzerinde de uygulamaya çalıştı. Tek işi kişilerle uğraşmak olan bu yönetimin önümüzdeki seçimlerde görevi bırakması ve yerine daha oturaklı bir yönetimin gelmesi ... hayati derecede önemlidir...' diyerek çarpıcı açıklamalarda bulundular."

10. Başvuru, gazetenin 16/2/2015 tarihli nüshasında "Adıyaman Veteriner Tıp Fakültesi" başlıklı bir köşe yazısı yazmıştır. Yazının ilgili kısımları şöyledir:

"[A.A],

Veteriner

Elazığ'da, veterinerlik fakültesinde hayvanları, onların anatomilerinin fizyolojilerini beslenme şekillerini hastalıklarını ve onları tedavi etmeyi öğrenmiş.

Sonra, sonra Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesine Anatomi Bölüm Başkanı olarak atanmış.

Yetmemiş, tıp fakültesi dekan yardımcısı olmuş, o da yetmemiş sağlık yüksek okulu müdürü yapmışlar.

Sırtını paralelci rektöre dayamış, astığı astık, kestiği kestik. Kadrolara atanacak kişileri o belirliyor.

Anatomi derslerine girmiyor, derslere asistanlarını, yardımcılarını gönderiyor ama ders ücretlerini kendisi alıyor.

Açılan bir kadroya söz verdiği kişilerin dışında başka birileri başvurursa bilinen bilinmeyen ikna yöntemleri uygulayarak o kadroya müracaat eden diğer kişi ya da kişileri saf dışı bırakıyor.

Böyle bir hegemonya kurmuş [A.A]

Yakın bir zamanda bir infaz çetesi oluşturursa hiç şaşmam.

Peki tıp fakültesi öğrencilerine ne anlatacak bu veteriner hekim?

...

Adıyaman tıp fakültesi veteriner mi yetiştiriyor doktor mu?

...

Adıyaman tıp fakültesinin öğretim üyelerinin çoğu veteriner.

Hepsi de Elazığ'dan gelme. Paralelci rektör Elazığ'da bir maden bulmuş, veteriner madeni!

Böyle bir üniversite böyle bir tıp eğitim olur mu?

Bu öğrencilerin, çocuğumu tıp eğitimine gönderdim diye umutlanan ailelerin ve yarın mezun olup sağlık ordusuna katıldıklarında yapmaları muhtemel tıbbi hataların bütün günahı mevcut paralelci rektör [T.G.nin] boynundadır.

Üniversiteyi bu hale getirdiği yetmiyormuş gibi bir de gelecek dönem rektörlüğe aday sayın G.!

Böyle bir ahvalde sayın G.'nin günahları onu seçecek ve atayacak olanların da boynunda olacaktır."

11. Yukarıdaki haberler üzerine başvurucular hakkında müşteki tarafından şikâyetle bulunulmuştur. Yapılan soruşturma sonucunda başvurucuların hakaret suçundan cezalandırılması istemiyle iddianame düzenlenmiştir.

12. Yargılamayı yapan Adıyaman 2. Asliye Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 2/7/2015 tarihli duruşmasında müşteki şu şekilde beyanda bulunmuştur:

"Hakkımda söylentiler olduğu için daha önceden televizyon programında buna yönelik iddialara cevap vermiş olabilirim. Çünkü ısrarla hakkımda bu şekilde iddialar yapılıyordu. Bende bunlara cevap vermiştim..."

13. Mahkeme 26/5/2016 tarihinde birinci başvurucunun bir kez, ikinci başvurucunun iki kez 1.740 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısımları şu şekildedir:

"...Sanıklar her ne kadar katılana yönelik hakaret suçlamasını kabul etmemiş iseler de; dosyamızda mevcut; 15/10/2014 günü söz konusu gazetede [E.D.nin] yapmış olduğu ve manşetteki haberin başlığında 'Seçim Yaklaştı, Paralelci Rektör Hükümete Yanıştı' şeklinde bir ibareye yer verildiği, 16/02/2015 tarihinde Abuzer Demir'in Adıyaman Veteriner Tıp

Fakültesi başlıklı köşe yazısında ise, 'paralelci rektör' söyleminin kullanıldığı hususunun tespit edildiği görülmüş olup, bu konuda Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne terör örgütü listelerinde 'paralel yapı veya bu isim ile bağlantılı bir örgüt' olup olmadığı hususu sorulmuş olup, ... tarihli cevabi yazısında; PDY (Paralel Devlet Yapılanması) olarak adlandırılan teşekkülün terör örgütü listesine alındığına dair herhangi bir mahkeme kararı bulunmadığı ancak, Fetullah Gülen isimli şahsın silahlı terör örgütü kurma ve yönetme, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasına engellemeye teşebbüs etme vb. suçlardan 30 adet aranyor kaydı ve 11 adet dava dosyasının bulunduğu bildirilmiş olup, sanıkların gazetelerinde ifşa ettikleri katılan [T.G.nin] sanıkların isnat ettikleri PDY (paralel devlet yapılanması) örgütü ile bir bağının bulunduğuna ilişkin dosyaya yansıyan somut bir delil bulunmadığı, ... katılan hakkında paralel devlet yapılanması konusunda yapılan bir soruşturma ile ilgili açılan bir kamu davasının bulunmadığı, bu haliyle suç konu gazete yazıları nazara alındığında, sanıkların yapmış olduğu haberde ve kaleme aldığı köşe yazısında katılan hakkında 'paralelci' denilmek suretiyle katılana halen devam eden ve silahlı terör örgütü olarak soruşturma yürütülen bir dosya kapsamında suç isnadında bulunularak katılanın onur şeref ve saygınlığını rencide edebilecek bir isnatta bulunduğu ve katılana alenen hakaret ettikleri, ... nitekim "paralel" isminde ülke genelinde yürütülen birçok soruşturma bulunduğu ve kişiye paralelci denmesi halinde kişilerin doğrudan bu soruşturma ile bağlantılı olduğu ve suç işlediği isnadında bulunmak olacağından sanıkların suçtan kurtulmaya yönelik savunmalarına itibar edilmeyerek ... sanık Aslı'nın gazete yazı işleri müdürü olarak diğer sanıklar tarafından yazılan yazıları yayınlaması nedeniyle iki farklı tarihteki yazıdaki eylem nedeniyle iki kez, sanık Abuzer'in üzerine atılı hakaret suçu sübuta ermekle eylemine uyan TCK'nun 125/1 maddesi gereğince mahkumiyetine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına; sanık Aslı'nın üzerine atılı hakaret suçu sübuta ermekle eylemine uyan TCK'nun 125/1 maddesi gereğince iki kez mahkumiyetine ve iki kez hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir."

14. İtiraz üzerine Adıyaman 1. Ağır Ceza Mahkemesi 23/9/2016 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

15. Nihai karar başvuruçulara 11/10/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvuruçular 1/11/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Hakaret" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ... kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır...

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletile işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 23/10/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular; gazetede yer alan haberlerin dayanaksız olmadığını, müştekinin duruşmadaki beyanına göre hakkında daha önce de bu iddiaların ortaya atıldığını, kendilerinin de müşteki hakkında daha önceden çıkan haberlerden faydalandıklarını, haberlerin görünür gerçeğe uygun olduğunu, kamuoyunu bilgilendirme kapsamında yaptıkları haberlerin suç teşkil etmediğini belirterek ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

20. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde esas alınacak "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

21. Anayasa'nın "*Basın hürriyeti*" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez..."

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

23. Gazetede yayımlanan haberler nedeniyle başvurucuların adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurucuların ifade ve basın özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulduğu belirlenmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmedeği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

25. Yukarıda anılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

26. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 5237 sayılı Kanun'un 125. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

27. Başvurucuların adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmesinin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Genel İlkeler

(a) Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğünün Önemi

28. Demokratik toplumda ifade özgürlüğünün önemine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. *Bekir Coşkun* ([GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35), *Mehmet Ali Aydın* ([GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43), *Tansel Çölaşan* (B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38) kararları.

(b) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygun Olması

29. Müdahalenin demokratik toplum düzenine uygun olmasına ilişkin ilke paragrafları için bkz. *Bekir Coşkun*, (§§ 44, 47, 48, 51, 53-55, 57), *Mehmet Ali Aydın* (§§ 68,70-72), AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18; *Tansel Çölaşan* (§§ 46, 49, 50, 51), *Hakan Yiğit* (B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 58, 59, 61, 66, 68) kararları.

30. Buna göre ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

(c) Basın Özgürlüğü

31. Basın özgürlüğü ile ilgili detaylı açıklamalar için bkz. *Mehmet Ali Aydın* (§ 69), *Bekir Coşkun* (§§ 34-36), *İlhan Cihaner* (2) (B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63) kararları.

(d) Basının Ödev ve Sorumlulukları

32. Demokratik bir toplumda basının ödev ve sorumluluklarına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. *Orhan Pala* (B. No: 2014/2983, 15/2/2017, §§ 46-48), *Erdem Gül ve Can Dündar* ([GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 89), *R.V.Y. A.Ş.* (B. No: 2013/1429, 14/10/2015, § 35), *Fatih Taş* ([GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 67) *Önder Balıkcı* (B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 43), *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* ([GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 42, 43), *Kadir Sağdıç* ([GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 53, 54), *İlhan Cihaner (2)* (B. No: 2013/5574, 30/6/2014, §§ 60, 61) kararları.

(e) Çatışan Haklar Arasında Dengeleme

33. Mevcut başvuruda başvuruçuların basın özgürlüğü ile davacının itibarının korunması hakkı arasında bir çatışma meydana gelmiştir. Çatışan söz konusu haklar arasında dengeleme yapılabilmesi için eldeki olaya uygulanabilecek kriterlerden bazıları şu şekilde sayılabilir:

- i. Yayımda kamu yararı bulunup bulunmadığı, genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı
- ii. Toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı
- iii. Haber veya makalenin yayımlanma şartları
- iv. Haber veya makalenin konusu, bunlarda kullanılan ifadelerin türü, yayının içeriği, şekli ve sonuçları
- v. Habere yönelik kısıtlamaların niteliği ve kapsamı
- vi. Haberde yer alan ifadelerin kim tarafından dile getirildiği
- vii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük derecesi ile ilgili kişinin önceki davranışları
- viii. Kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı

34. Anayasa Mahkemesi başvurunun koşullarına göre bazıları yukarıda sayılan kriterlerin gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğini denetler (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2004, § 41; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kadir Sağdıç*, §§ 58-66; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 66-73). Bunun için başvuru tarafından yazılan yazının -yayımlandığı bağlamdan kopartılmaksızın- olayın bütünselliği içinde değerlendirilmesi gerekir (*Nilgün Halloran*, § 52; *Önder Balıkcı*, § 45).

(f) Maddi Olgular ile Değer Yargısı Arasındaki Fark

35. Öte yandan dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilmesi önemlidir. Bu noktada maddi olgular ile değer yargısı arasında dikkatli bir ayrıma gidilmelidir. Maddi olgular ispatlanabilse de değer yargılarının

doğruluğunu ispatlamanın mümkün olmadığı hatırdta tutulmalıdır (*Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 57; *İlhan Cihaner* (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 64). Ancak bir açıklamanın tamamen değer yargısından oluşması durumunda bile müdahalenin orantılılığı ihtilafli açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmemesine göre tespit edilmelidir. Çünkü somut unsurlarla desteklenmiyorsa değer yargısı ölçüsüz olabilir (*Cem Mermut*, B. No: 2013/7861, 16/4/2015, § 48).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Somut olayda Adıyaman'da yerel bir gazetede gazetecilik yapan başvuruçular, aynı ildeki bir üniversitede rektör olan müşteki hakkında iki farklı haber yapmışlardır. İlgili haberler -kamuoyunda 17-25 Aralık soruşturmaları olarak bilinen soruşturmalar kapsamında devlet içinde örgütlenmiş paralel bir yapılanma olduğu değerlendirilmiştir-müştekinin 2014 yılı öncesinde Paralel Yapılanma içinde yer aldığı iddialarını içermektedir.

37. Birinci başvuruçuyu, kaleme aldığı ilk haberde müştekidenden *paralelci rektör* olarak bahsetmiş, müştekinin atadığı A.A.nın görevlerini tek tek saymıştır. Başvuruçuya göre A.A.nın aslında veteriner hekim olmasına karşın tıp fakültesinde üst düzey görevlere getirilmesi ve kendi ihtisas alanı dışında görevlerde yer alması anlaşılabilir bir durumdur. Başvuruçuyu bu durumu A.A.nın Paralel Devlet Yapılanması (PDY) ile iltisaklı olmasına bağlamıştır. Zira başvuruçunun ifadesine göre müşteki, PDY ile irtibatlı bazı kişilerle bağlantı kurarak bu doğrultuda görevlendirmeler yapmıştır.

38. E.D.nin yaptığı ve ikinci başvuruçunun cezalandırılmasına neden olan "*Seçimler Yaklaştı 'Paralelci' Rektör Hükümete Yanıştı!*" başlıklı ikinci haberde; müştekinin önceden PDY ile iltisaklı olduğu ve bu yapı içindeki insanları üniversitede görevlendirdiği iddialarına yer verilmiştir. Haberde E.D., müşteki ile birlikte çalışmış bir akademisyen ile söyleşi yaptığını belirtmiştir. Söyleşi yapılan akademisyenin iddialarına göre müşteki, üniversitede bu yapıyla irtibatlı olmayan kişilere çeşitli baskılar uygulamıştır.

39. İlk derece mahkemesi başvuruçular tarafından yapılan haberlerin müştekinin toplum içindeki itibarı ve diğer fertler nazarında saygınlığını zedelediğini ve hakaret suçunu oluşturduğunu belirterek başvuruçuların adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

40. Başvuru konusu haberlerde gözönünde bulundurulması gereken ilk husus kullanılan ifadelerin türüdür. Başvuruçuların müştekinin itibarına yönelik sert ifadeler kullandığı görülmekle birlikte müştekinin asıl olarak yakındığı ifadenin "*paralelci*" kelimesi olduğu anlaşılmaktadır. Müştekiyi PDY ile ilişkili gösteren "*paralelci*" kelimesinin ağır bir söylem olduğu, incitici, şoke edici ya da rahatsız edici bir yanının bulunduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte ifade özgürlüğü; ifadenin rasyonel mi duygusal mı sağlam temelli mi yoksa temelsiz mi olduğuna ve başkalarının onu yararlı veya zararlı, değerli veya değersiz olarak değerlendirmesine bakmaksızın ifadeyi korur. İfadenin polemik içermesi veya kırıcı olması bile onu koruma kapsamından mahrum etmez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Ali Gürbüz ve Hasan Bayar*, B. No: 2013/568, 24/6/2015, § 42; *Önder Balıkcı*, § 40). Dolayısıyla kullanılan ifadelerin başvuru konusu olay kapsamında, yazının tamamının ışığı altında ve özellikle hedef aldığı kişi ile başvuruçunun konumu ve söyleme şekli bağlamında incelenmesi gerekmektedir.

41. Öncelikle başvuru konusu haberlerin 2014 ve 2015 yıllarında, henüz darbe teşebbüsü gerçekleşmeden önce yazıldığı, o dönemde devlet içinde birbirlerini kayıran, hep birlikte hareket eden ve menfaat temin eden bir yapıya mensubiyeti ifade etmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

42. Başvurunun çözümlenmesinde gözününde bulundurulması gereken ikinci husus başvuru sahiplerinin ve müştekinin konumudur. Adıyaman'da üst düzey kamu görevlilerinden biri olan müştekinin aynı ilde gazetecilik yapan başvuru sahiplerinin sıkı ve yakın denetimi altında olması tabiidir. Eleştirilerin hedefinde olan müşteki kamusal görev üstlenmiş olan bir rektör olduğu için kabul edilebilir eleştiri sınırları, sade bir vatandaş ile karşılaştırıldığında daha geniştir. Bu sebeplerle müştekinin kendisine yönelik eleştirilere diğer vatandaşlara göre daha fazla hoşgörülü göstermesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Ali Suat Ertosun (7)*, B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36).

43. Dikkate alınması gereken bir başka husus da ilgili haberlerde ele alınan konudur. Başvuruya konu haberlerde, rektör olan müştekinin 2014 yılı öncesi dönemde PDY'ye mensup olan kişileri üniversitede görevlendirdiği, kayırmacı bir tavır sergilediği ve belirtilen yapı içinde yer almayanlara baskı uyguladığı iddiaları dile getirilmiştir. Başvuru sahiplerinin ileri sürdüğü iddiaların müştekinin yürüttüğü kamu görevine ilişkin olduğu, bu anlamda yapılan haberlerin kamuoyunu ilgilendiren bir konuda yapılan tartışmanın bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda bir haber veya yazının kamuyu bilgilendirme değeri ne kadar yüksek ise kişinin söz konusu haber veya makalenin yayımlanmasına o kadar boyun eğmesi gerekir (*İlhan Cihaner (2)*, § 74; *Kadir Sağdıç*, § 67).

44. Somut olayda, haberlerin kaleme alındığı dönemde pek çok kamu görevlisinin PDY'ye mensup olup olmadığı konuları tartışılmış ve bu konu ülke gündemini uzunca süre meşgul etmiştir. Müştekiye yönelik iddiaları ilk kez başvuru sahiplerinin dile getirmediği, farklı kesimler tarafından müştekinin PDY mensubu olduğu yönünde iddialarda bulunulduğu ve müştekinin bu iddiaları yalanladığı anlaşılmaktadır (bkz. § 12). Bu tartışmalar ekseninde başvuru sahipleri yaptıkları haberlerde, müştekinin görevi kapsamında yaptığı tasarruflardan somut örnekler vermişlerdir. Başvuru sahiplerinin bu örneklerden yola çıkarak olgusal bir tespitte buldukları ve müşteki hakkında bir değer yargısına ulaştıkları görülmektedir. Müştekinin ise haberlerdeki olgusal tespitlere bir itirazının olmadığı görülmüştür. Bu noktada rektörlük görevini yürüten müştekinin görevi nedeniyle kendisine yöneltilen eleştirilere katlanması beklenir. Öte yandan müştekinin yapılan haberler nedeniyle kişisel kariyerinin etkilenmediği ve uzun bir süre daha aynı üniversitede rektör olarak görev yaptığı gözönünde bulundurulmalıdır.

45. İlk derece mahkemesi, başvuru sahiplerinin basın özgürlüğü ve bu bağlamda ifade özgürlüğü ile müştekinin şeref ve itibarına saygı hakları arasında bir denge kurmaya çalışmamıştır. Mahkeme, başvuru sahiplerinin hakaret suçunu işledikleri iddiasıyla haklarında açılan kamu davasında haberlerden bazı ifadeleri çekerek müştekinin kişilik haklarının zedelendiğini belirtmekle yetinmiştir. Mahkeme, dava konusu yazılarda kullanılan ifadelerin ağırlığı, muhatabı gibi hususlarda bir değerlendirmede bulunmamıştır. Bunun yanı sıra Mahkeme, müştekinin üst düzey bir kamu görevlisi olduğunu, yazının genel çıkarı ilgilendiren bir tartışmaya katkı sunup sunmadığını değerlendirmedeği gibi haberin yapıldığı dönemin şartlarını da tartışmamıştır. Tüm bu tespitler ışığında ilk derece mahkemesinin başvuru sahipleri tarafından kaleme alınan yazıları, yazıldığı bağlamdan koparmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirdiği söylenemez.

46. Bunun yanı sıra gazetecilerin siyasetçilerin sözlerini ve davranışlarını takip etmeleri, onlar hakkında fikir oluşturarak kamuoyunu bilgilendirmeye hatta yönlendirmeye çalışmaları demokratik bir toplumda kaçınılmazdır. Rahatsız edici de olsa siyasilere ve tanınmış kişilere ilişkin yapılan bilgilendirme ve eleştirilerin cezalandırılması *çaydırıcı etki* doğurarak toplumdaki ve kamuoyundaki farklı seslerin susturulmasına yol açabilir. Cezalandırılma korkusu, çoğulcu toplumun sürdürülebilmesine engel olabilir (*Ergün Poyraz (2)*, § 79). Bu nedenle yazının yayımlandığı dönemde, Adıyaman Üniversitesi rektörü olan müştekinin kamu görevine yönelik olarak kaleme alınan ve ağır eleştiri içeren haberleri yapan başvurucuların adli para cezası ile cezalandırılmalarına karar verilmesi, bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verebilecektir.

47. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (*Önder Balıkcı*, § 47; *Hacı Boğatekin (2)*, B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 49). Buna karşın somut olayda ilk derece mahkemesinin 2014 yılında yayımlanan bir haber hakkında haberin yapıldığı dönemin koşullarını gözlemeksizin kararın verildiği 2016 yılının koşullarını göz ederek verdiği mahkûmiyet gerekçesinin başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahale için tümüyle *ilgisiz* olduğunun kabul edilmesi gerekmiştir. Bu nedenle başvurucuların basın özgürlüğü ve bu bağlamda ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarına saygı hakları arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

50. Başvurucular ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

51. İlgili haberlerden ötürü başvurucular hakkında adli para cezası verilmesi nedeniyle başvurucuların ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

52. Bu durumda ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

53. Diğer taraftan somut olay bağlamında yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ihlale yol açan yargılama sürecine muhatap olan başvuruçuların bu süreçte uğradıkları bütün zararları gidermemektedir. Üstelik ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmekle birlikte başvuruçuların muhatap oldukları yargısal süreç devam etmektedir. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için ifade özgürlüğünün ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle ve yeniden yargılama suretiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında net 9.150 TL manevi tazminatın başvuruçulara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

54. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvuruçulara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adıyaman 2. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2015/296, K.2016/392) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvuruçulara müştereken net 9.150 TL manevi tazminat **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

E. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE**,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruçunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/10/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU